

Krigens anatomi

Af Carsten Ploug Olsen

I

Efter at Vesten nu i over et årti har startet og udkæmpet tre krige, i Afghanistan, i Irak og i Libyen må det være tid til eftertanke. De verdenspolitiske forhold i dag er sådan, at Vesten (primært USA), besidder en overvældende militær overlegenhed. Men har vi - moralsk - ret til at bruge denne magt?

Jeg vil pege på i det mindste to uheldige ting, der er kommet ud af de tre nævnte krige:

1) Ved at bruge vores overlegne militære magt i de tre lande, har vi - ved at gennemtvunge et regimeskift - "hugge hovedet af uhyret" - skabt et magttomrum, et magtvakuum, der i alle tre tilfælde har resulteret i langvarige og yderst voldelige og blodige borgerkrige. Dette synes at være en uundgåelig konsekvens. Det synes umuligt at skabe en rationel "exitstrategi", som kan - i hvert fald på kort sigt - skabe fredeligere og bedre forhold for befolkningerne i de invaderede lande. Det lader til, at en rationel exitstrategi ikke er mulig, da alle efter at magtens "hovede" er hugget af, søger egen magt og interesser, søger at udfylde vakuummet. Derfor synes borgerkrig uundgåelig når vi gennemtvunger regimeskift. De tre nævnte tilfælde synes at bevise dette.

2) Under truslen om gennemtvunget regimeskift har eksisterende diktaturer en klar interesse i at gøre sig usårlige eller rettere umulige at angribe, ved at anskaffe sig masseødelæggelsesvåben fx atomvåben, som tilfældet Nord Korea (og måske Iran som nogle mener netop forsøger dette selv om Iran officielt nægter det) viser. Dette synes også at være en uundgåelig konsekvens af Vestens aktivistiske politik forskellige steder i verden. Truslen om og de faktisk gennemførte tvungne regimeskift medvirker dermed til en spredning, ikke reduktion, af masseødelæggelsesvåben og generelt til oprustning og øgede spændinger i verden og ikke nedrustning og afspænding.

Hvis disse tanker er rigtige, så synes den eneste farbare vej at være, at indse at frihed og fred ikke kan opnås ved et 'quick fix' i form af tvunget regimeskift, men at det langsomt må gro frem indefra; som det for eksempel skete ved murens fald og Sovjetunionens opløsning eller ved de forskellige fredelige senere revolutioner i Østeuropa (fx i Ukraine).

Ud over de to nævnte uheldige konsekvenser af at starte krige og gennemtvunge regimeskift kan det også være på sin plads at nævne den måde, krigen startes på:

Magtfulde politikere og meningsdannere søger at ophidse opinionen, og i nogle tilfælde (fx i Irak) på falske præmisser. Det synes som om man for enhver pris vil disse krige. Langsomt bygges der op til krig, fronterne bliver sort-hvide (sort-hvidt tankegangen synes i slægt med den ødelæggende "dem og os" - tankegang og bruges med et aktuelt eksempel mig bekendt også af Islamisk Stat - og hvis vi nogensinde skal have fred må vi hæve os over denne tankegang) - og på den måde bliver det irrationelle forsøgt gjort rationelt (eller "godt").

Men i hvert fald de tre nævnte tilfælde viser, at det at starte og udkæmpe krige hverken er "godt" eller bare rationelt. Konsekvenserne er alt for alvorlige, og de befolkninger man (måske ærligt) ønsker at hjælpe, kommer til at lide endnu mere end hvis man havde undladt at gribe ind i (måske forbryderiske) regimers magt (og fx havde søgt indflydelse gennem samhandel eller via diplomati).

Af disse grunde kan jeg ikke se andet, end at krig aldrig er godt eller bare rationel.

II

Ligesom det ikke giver mening med tvungne regimeskift ved militær intervention i verdens brændpunkter - da indgrebet medfører et magtvakuum som derefter søges udfyldt af andre forskellige og stridende parthavere i landets politik, hvilket med nødvendighed fører til borgerkrig - er det muligt at argumentere mod andre faser og fænomener med hensyn til krig og krigens væsen:

Det giver ingen mening at føre regulær angrebskrig - altså hvor målet er erobring og ikke regimeskift - da en international praksis hvor lande søger erobring, danner en præcedens hvor andre lande vil gøre det samme, hvilket da meget let slår tilbage på det eller de lande, der først starter en krig.

Ved at starte en erobningskrig skaber man en norm, som andre vil efterligne - eventuelt som forsvar eller som det man kalder forebyggende krig - og dermed har vi international krig eller i sin yderste konsekvens en verdenskrig.

Hvis vi ser på borgerkrigen, så giver det ingen mening at dræbe sine landsmænd, da også disse drab skaber en norm, som andre vil efterligne - igen eventuelt som forsvar eller forebyggende eller som hævn - og dette slår igen let tilbage på den eller dem, der udfører det første drab, så han fra at være gerningsmand selv bliver offer.

Derfor giver krig (og al anden vold) simpelthen ikke mening, da den eller det land, der først bryder freden (eller de personer der udfører anden vold), meget let i sidste ende ender med at blive (sit eget) offer.

Ved at øve vold eller føre krig - hvordan man så end prøver at retfærdiggøre og rationalisere det - skaber man en norm eller en præcedens som andre vil efterligne, og derfor skaber man en situation, hvor man selv let bliver offer.

Krig og vold er eksponentielt voksende katastrofer, idet der for hvert offer findes flere alliancelande eller som individ familie og venner, der måske igen vil søge hævn osv.

Derfor er krig og vold simpelthen dumt - og mennesker helt uværdigt. Det er derudover dyrt og skaber nærmest uendelige lidelser.

Hvis vi tænker tanken til ende og antager at et land eller en gruppe af lande søger og opnår verdensherredømme ved militære midler, så skaber en sådan altomfattende krig så meget had og så mange lidelser, at stort set alle andre lande og mennesker ved alle midler vil søge at omstyrte et sådant regime, og det voldelige verdensrige vil derfor kun holde i kort tid.

Det vil blive omstyrtet og tilintetgjort ved vold, som voldens konsekvens, og derfor giver enhver form for krig simpelthen ingen mening.

Derimod giver det mening at søge at holde fred med andre lande, og som individer fred med sine medmennesker, da det vil øge chancen for at man som land og menneske selv kan leve i fred og sikkerhed.

III

Som jeg før har udviklet, så vil tvungent regimeskifte ved militær intervention med næsten matematisk nødvendighed føre til borgerkrig, idet det herved opståede magtvakuum vil søges udfyldt af stridende fraktioner og grupperinger, som måske tidligere kæmpede mod den magt, som interventionen omstyrte. Og derfor er heller ikke en rationel exit-strategi mulig.

Eksempler på det har vi i tilfældene Afghanistan, Irak og Libyen, hvor vestlig militær intervention i øvrigt selv har været med til at skabe de flygtningestrømme, som man er så fortørnet over, et medansvar man søger at løbe fra ved at nægte de således nødstedte asyl og beskyttelse.

Det følger heraf, at en stærk centralmagt er nødvendig, hvis borgerkrig skal undgås. Men ikke en hvilken som helst centralmagt. For hvis magten er diktatorisk og undertrykkende, vil de undertrykte borgeres indre trang og vilje til og behov for frihed søge at omstyrte regimet, og derved igen skabe et tomrum, som - både ved selve oprøret og efterfølgende - fører til borgerkrig.

Derfor er borgerkrig en nødvendig og tragisk følge både af tvungent regimeskifte udefra ved militær intervention udefra, og af et diktatorisk regime, som vil søges omstyrtet indefra.

Det bedste værn mod borgerkrig er derfor en stærk men ikke diktatorisk centralmagt, som få eller ingen - ydre eller indre fjender - har interesse i eller incitament til at omstyrte, og som tilsikrer borgerne den størst mulige frihed i et samfund med fornuftige og humane love, og en model for en sådan magt har vi i retsstaten, som bygger på demokrati, hvor borgerne inddrages i magten, og som respekterer de universelle menneskerettigheder og - pligter.

I en sådan retsstat har vi den størst mulige grad af frihed, og i et sådant samfund vil risikoen for borgerkrig være mindst, idet dets styrke ikke er diktatorisk og ikke bygger på tvang, men derimod henter sin styrke i borgernes frie tilslutning til dets orden og værdier, og ved at inddrage i princippet alle i magten.

Et sådant samfund (fx det danske) og en sådan magt vil være mindst muligt truet af ydre og indre omstyrtelse ved militær intervention eller oprør (borgerkrig), og derfor er retsstaten efter min mening det stærkeste middel mod borgerkrig.

Hvis det ulykkelige alligevel sker, at der udbryder krig eller borgerkrig mellem eller i nogle lande, bør ofrene for krigen eller borgerkrigen - flygtningene - behandles af stater hvor der hersker fred på samme måde som man selv ville ønske at blive behandlet, hvis man var i deres sted.

Denne hjælp bør ydes proportionalt af alle lande med fred - efter evne og mulighed - som det nu søges gjort gennem FN-systemet, ikke som en form for almisse, men som en ret alle således nødstedte har i overensstemmelse med den universelle ret til liv.

IV

Hidtil har jeg forsøgt at argumentere for, hvorfor tvungent regimeskifte udefra ved militær intervention - trods eventuelt gode hensigter - er irrationelt og ved det militære indgreb opståede magtvakuum med næsten matematisk sikkerhed fører til borgerkrig. Og jeg har forsøgt at argumentere for, at retsstaten er det bedste middel mod borgerkrig.

Jeg vil her forsøge at argumentere for, hvorfor heller ikke et tvungent regimeskifte indefra - ved en voldelig revolution - trods eventuelt gode hensigter og under fx paroler

som ved den franske revolution om frihed, lighed og broderskab - er vejen til varig forbedring for borgere, der lever under et forhadet og diktatorisk styre:

Det første der her springer i øjnene er det paradoksale i at ville gennemtvunge friheden, hvis frihed er den (sunde) værdi, der ønskes og måske mangler.

Dernæst må vi sige, at oprørsbevægelser, der med vold søger at gennemtvunge regimeskifte, er nødt til at øve en vold, der er større end den man bekæmper, hvis deres forsæt skal lykkes. Denne større vold kan både være materiel eller strategisk. Allerede her ligger den første kilde til korrumpation af måske ellers ædle værdier og berettigede ønsker om bedre og mere frie livsvilkår.

Den større vold man er nødt til at øve, ødelægger de mennesker indefra, der øver den, og det ligger i sagens natur, at det nye, revolutionære styre er nødt til at opretholde volden og tvangen, i det mindste overfor det gamle regimes støtter, fordi disse er tvunget mod deres vilje til at afgive magt og privilegier.

De revolutionære står derfor med en ødelagt indre menneskelighed overfor en delvis fjendtlig befolkning, og resultatet er med næsten matematisk sikkerhed, at det nye regime fryser til et nyt og måske værre diktatur og tyranni.

Det er den voldelige revolutions ubønhørlige og grusomme logik, og derfor kan jeg ikke se andet, end at den eneste vej frem mod et undertrykkende og forhadet styre er en

langsom indre og derefter ydre reform, hvor de ægte værdier - fx frihed og humane love - tilegnes i frihed og med tålmodighed. Tvang er i hvert fald ikke vejen.

Eventuelt kan man praktisere passiv modstand gennem civil ulydighed, og derved - ved at afstå fra vold - bevare den moralske overlegenhed - en strategi der viste sig effektiv ved Mahatma Gandhis rolle i Indiens løsrivelse fra det britiske imperium.

Kun de værdier vi tilegner os i frihed kan bære, og kun det styre og samfund, der vokser frem i ægte kærlighed til virkelige værdier, og som ikke kompromitteres og besudles af vold, er stabilt og kan skabe bedre liv for alle.

V

Hvis mennesker generelt kendte de egentlige konsekvenser ved krigens afskyelighed, ville krig ikke forekomme og der ville ikke blive produceret våben overhovedet.

Virkeligheden er denne:

Da ethvert mørke, enhver ond handling - hvortil krig og vold skal regnes - uvægerligt engang ifølge en af Guds love, gengældelsesloven, vil vende sig mod sin ophavsmand og bringe ham eller hende de samme lidelser, som vedkommende har gjort sig skyldig i, så følger det, at enhver politiker eller hersker, der gør sig skyldig i krig, engang selv skal høste den onde sæd, han har sået; det vil sige at lide den samme død og de samme lidelser, den krig han eller hun er skyldig i forvolder, og frelse lige så mange liv, som krigen har taget, indtil man indser, hvor afskyelig og forkastelig krig under alle former er. Men så er det lettere og mindre lidelsesfuldt at indse sandheden i det nu - *og at handle derefter, det vil sige at standse al krigsførelse og aldrig mere påbegynde den* - i stedet for at gå omvejen over tusinder eller hundredtusinder af døde, og engang få den samme smertefulde skæbne som dem. Dette bør man gøre ikke mindst *for sin egen skyld*.

Det følger også, at de mennesker der forsker i og producerer de våben, der bruges i krig, er medskyldige i det mørke og den ondskab krig er, og at disse mennesker derfor

engang må dele ansvaret for krigens afskyelighed og uhyrlighed med de politikere eller herskere, der starter krigene, *og sone de forbrydelser, der øves i krig, ved at lide de samme lidelser, de er medskyldige i.*

Gengældelsesloven er kortest og klarest formuleret ved ordene: *Som du sår, skal du høste.* Selv om man måske i denne verden regnes for et stort menneske på grund af 'succes i krig' eller som genial ophavsmand til en særlig effektiv våbenart, eller ved strategisk 'dygtighed', så er disse store mennesker de mindste og de mest ynkværdige; for al den vold og død de er skyldige i og ansvarlige for, vil før eller siden vende sig mod dem selv.

Og derfor er krigens sejrherre - de der med størst held har slået flest ihjel eller med magt har undertvunget en anden nation eller folk - de egentlige tabere.

VI

Spørgsmålet om flygtninge

Problemet er ikke flygtningene, men dem der skaber flygtningestrømmene

Det måske mest brændende spørgsmål i verden i dag er spørgsmålet om flygtninge. Mange millioner menneskers lidelser er genstand for intens opmærksomhed, og populistere spinner politisk guld på spørgsmålet. De vinder gehør og magt som måske aldrig før i stort set alle samfund.

Men lad os se problemet fra denne vinkel:
Er problemet de nødstedte, eller er problemet dem, der skaber nøden:

Statsledere, militærfolk og civile borgere, der starter, støtter og vedligeholder krigen i ord eller gerning?

Er problemet ofrene, eller er problemet de, der skaber krigens og nødens mange ofre?
Er ved drab problemet den dræbte eller drabsmanden?

Hvis vi fastholder, at problemet er ofrene, flygtningene, og nægter dem asyl og beskyttelse, så er det at føje spot til skade og dobbelt uret.

Hvis vi fastholder og låner øren til krigsopviglerne og giver dem magt som de har agt, så bliver vi medskyldige i krigens katastrofer og medskabere af de flygtningestrømme og de flygtninge som nu foragtes så meget og som er uønskede i vores samfund.

Vi kalder os i Danmark et kristent land. Og mange vestlige lande bygger på den kristne arv og lære.

Nu, så hør hvad Kristus siger i sin tale i Vandreren mod Lyset:

'Ja, hør mig, I mennesker, oplad jeres øren og vær ikke mine ord overhørig! Thi jeg siger: intet er så ondt og syndigt som mord og drab; intet er så ødelæggende for jeres fremgang som de hærgende og vanærende krige, der udfægtes imellem jer indbyrdes'.

Og videre:
'Vogt jer for mord og drab...vogt jer for ufred, krig og fjendskab'. (Her gengivet i let bearbejdet form).

Grunden til at han så kraftigt advarer os mod krig og drab er, at alt hvad der sås af krig, nød og elendighed nu - deriblandt de mange millioner flygtnings lidelser - skal høstes senere af de ansvarlige.

Hvem tør rettelig så denne sæd og høste dens bitre frugter sten for sten, liv for liv?

Advarslen lyser derfor ikke for hans eller for Guds skyld, men for vores egen.

Nej, problemet er ikke de nødstedte, flygningene, men dem der skaber krig, død, lidelser og forfølgelser.

Og alle lande der kalder sig kristne bør som en selvfølge søge at afbøde noget af den lidelse, krigen og fattigdommen skaber, ved at give beskyttelse og asyl til krigens ofre, og i hvert fald ikke selv skabe denne lidelse ved krig og vold og økonomisk udpining af ulykkelige.

Ellers vil Kristi ord stadig lyde forgæves og sættes i skygge - for og af kristne.

Min tanke er, at krig ikke bør forekomme overhovedet, og hvis man iklæder argumenter for krig en religiøs dragt, gør man sig skyldig i en alvorlig blasfemi.

Men sker det forfærdelige alligevel - og det gør det alt for tit - så er det en etisk pligt at give beskyttelse og asyl til ofrene i lande, hvor der er fred, idet - som jeg før har sagt - vi bør behandle nødstedte som vi selv ville ønske at blive behandlet, hvis vi var i deres situation.

Dette bør vi gøre, så vi selv kan høste barmhjertighedens gode frugter, hvis vi engang selv skulle komme i den ulykkelige situation at være nødt til at flygte fra krig, kaos og fattigdom. 'Som du sår, skal du høste!'

Og dette burde i det mindste være indlysende for kristne, der bekender kærlighedsbudet: 'Elsk din næste som dig selv!'

Note: Disse tekster er også tilgængelige på min blog, og er fra perioden 2015-2021. Gengældelsesloven som nævnes i tekst V henter bemyndigelse i Vandrer mod Lyset, og man vil her kunne finde adskillig information om denne guddommelige lov. Derudover har jeg selv skrevet en del om loven, fx i blogindlægget [Om gengældelsesloven](#)